Трэці этап рэспубліканскай алімпіяды па вучэбных прадметах
«Беларуская мова» і «Беларуская літаратура» 2020/2021 навучальны год

ТРЭЦІ ЭТАП XXXVII РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІЯДЫ ПА ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАХ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА» І «БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА»

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

Студзень 2021 г.

БЛАНК ЗАДАННЯЎ

9 клас
Варыянт 1

Заданне 1. Мастачка Ангеліна Коршунава намалявала серыю паштовак “Кола святаў”, дзе адлюстравала сваё ўяўленне пра святы і іх характарыстыку. Разгледзьце малюнкі і выканайце заданні.
а) У адпаведны слупок упішыце нумар паштоўкі згодна з яе характарыстыкай.
б) Зрабіце марфемны разбор вылучаных слоў.

Максімальная колькасць балаў – ***6.***

Для даведкі: улічыце, што тут ёсць “лішняе” свята.

Паштоўкі Ангеліны Коршунавай

1

2

3

4

Заданне 2. Спалучыце часткі фразеалагічных адзінак са слупкоў 1 і 2, каб стварыць адну правільную фразему. Запішыце варыянты, якія атрымаліся, раскрываючы дужкі і ўстаўляючы патрэбныя літары.

Максімальная колькасць балаў – ***6.***

1	2
без нічога	(не, ні) рук (не, ні) ног
не чуць	вянок не саў…еш
(на)тое і сабака	(ні)якага
з адной краскі	грушы на вярбе
вер…ці	(на)уцёкі
пусціцца	каб зайца ганяць

Заданне 3. Падкрэсліце чацвёртае лішняе ў адпаведнасці з пазначанымі ў дужках характарыстыкамі. Патлумачце свой адказ.

Максімальная колькасць балаў – ***6.***

Заданне 4. Запішыце назоўнікі са значэннем асоб жаночага полу, якія ўтвораны з дапамогай наступных суфіксаў (**толькі па два словы з кожным суфіксам!**).

Максімальная колькасць балаў – ***6.***

Заданне 5. Прачытайце сказы з нарыса У. Караткевіча "Зямля пад белымі крыламі". Устанавіце адпаведнасць паміж выдзеленымі словамі і іх сінтаксічнай функцыяй. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў (напрыклад, А1Б2В2Г6Д4Е7). Улічыце, што сінтаксічныя функцыі могуць паўтарацца.

Максімальная колькасць балаў – ***6.***

А: ***Возера*** Свіцязь, апетае Міцкевічам.	1. Дзейнік.
Б: Стол і лаўкі часцей за ўсё былі ***з*** тоўстых дубовых ***дошак***.	2. Частка дзейніка.
В: Беларусы ведаюць каля тысячы страў ***з бульбы***.	3. Выказнік.
Г: Як сказаў [пра Мядзельшчыну] ***паэт*** П. Панчанка: "Аматар трымаць чорны камень за пазухай тут мог бы набраць іх на дзесяць вякоў".	4. Частка выказніка.
Д: [На Мядзельшчыне] лубіну менш, затое сінія хвалі ільноў літаральна ***бясконцыя***.	5. Прыдатак.
Е: На гарызонце зубчасты сілуэт ***лесу***.	6. Дапасаванае азначэнне.
	7. Недапасаванае азначэнне.

Заданне 6. Маладыя журналісты прынеслі ў рэдакцыю газеты некалькі нататак на розную тэматыку. Праз некаторы час рэдактар вярнуў ім матэрыял з указаннем на неабходнасць сур'ёзнай стылістычнай праўкі. Дапамажыце журналістам знайсці і выправіць памылку і патлумачыць яе прычыны або паказаць рэдактару, што памылкі няма (у гэтым выпадку замест тлумачэння напішыце: "памылкі няма").

Узор:

Сказ	*Выпраўлены варыянт*	*Тлумачэнне*
І вось амаль праз 40 гадоў гэта падзея зноў паўторыцца.	І вось амаль праз 40 гадоў гэта падзея паўторыцца.	*Паўтарыцца* – гэта значыць адбыцца зноў, яшчэ раз, таму ў спалучэнні *зноў паўторыцца* слова *зноў* лішняе. Памылка выклікана выкарыстаннем збыткоўнага слова (плеаназм).

Максімальная колькасць балаў – ***6.***

№	*Сказ*
1.	Значэнне Беларускай АЭС для забеспячэння энергетычнай бяспекі і ў цэлым эканомікі нашай краіны проста велізарнае.
2.	Са 160 пастаянных кліентаў фітнес-клуба купляць абанемент на красавік месяц пагадзілася толькі 10 працэнтаў.
3.	Пакуль на вытворчым участку створана 73 рабочыя месцы, але наперадзе будучыя перспектывы.
4.	Устаноўлена, што ў сем’ях, у якіх бацькі марнуюць шмат часу на размовы, гульні з дзецьмі, дзеці лепш развіваюцца.
5.	Лёгкі, чысты лавандавы водар спрыяе аднаўленню сіл і дасягненню ўнутранай гармоніі.
6.	Галоўны прыярытэт на свяце застанецца, вядома, за мясцовым кулінарным брэндам – хатнімі сырамі.

Заданне 7. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Максімальная колькасць балаў – ***6.***

В конце XVI – XVIII столетий город Несвиж представлял собой динамичный административный, торговый, культурный и религиозный центр, влияние которого распространялось почти на всю территорию Великого Княжества Литовского. Благодаря активному взаимодействию на этническом и международном уровнях в Несвиже тогда создавалось то наследие, которое сегодня стало не только общебелорусской, но и общеевропейской ценностью.

(Адам Мальдис. Белорусские сокровища за рубежом)

Заданне 8. На літаратурнай кухні ёсць розныя інгрэдыенты. Дапамажыце кухару “прыгатаваць” санет, трыялет, оду, элегію. Кожная “страва” складаецца з 4 інгрэдыентаў, якія можна выкарыстаць толькі адзін раз.

Максімальная колькасць балаў – ***8.***

Інгрэдыенты:

- толькі 14 радкоў
- смутак
- адлюстроўвае важныя падзеі
- асноўны змест – сатыра
- меланхолія
- урачыстасць
- пахвала асобе
- толькі 8 радкоў
- толькі 16 радкоў
- журба
- мае толькі дзве рыфмы
- тройчы паўтараецца першы радок
- бывае французскім і італьянскім
- часцей чатыры страфы (два катрэны і два тэрцэты)
- можа складацца ў вянкі і вянкі вянкоў
- прысвячаецца падзеі або герою
- паказваецца несправядлівасць, сямейнае або грамадскае гора
- двойчы паўтараецца другі радок
- напісаны толькі анапестам
- эпічны твор

Заданне 9. Да назоўнікаў падбярыце адпаведныя прыметнікі так, каб атрымалася назва мастацкага твора, які вывучаўся на ўроках беларускай літаратуры. Звярніце ўвагу, што род, лік, склон прыметніка можна змяняць. Запішыце аўтара твора.

*Максімальная колькасць балаў – **6.***

Прыметнікі: ганарысты, жураўліны, жывы, маёвы, родны, сармацкі.
Назоўнікі: вада, кадзіла, крык, парсюк, песня, слова.

Заданне 10. Уявіце, што Вы з'яўляецеся рэдактарам зборніка вершаў вядомых усёй краіне беларускіх паэтаў, які мае назву "Ёсць на свеце мой алень…: вершы пра прыроду" і прызначанага для дзевяцікласнікаў. На жаль, апошнія чатыры старонкі рукапісу згубіліся. Падбярыце чатыры вершы для гэтай кнігі і напішыце анатацыю. Памятайце, што сваёй анатацыяй Вы павінны зацікавіць чытача.

*Максімальная колькасць балаў – **4.***

Для даведкі. Анатацыя – гэта крэатыўная невялікая аб'ява для кнігі, дзе расказваецца, пра што гэта кніга, для каго прызначана, і даюцца пэўныя "гарантыі якасці".